

FIȘA DISCIPLINEI ANUL 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	UNIVERSITATEA BUCUREȘTI
1.2. Facultatea	DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
1.3. Departamentul	DE TEOLOGIE ISTORICĂ, BIBLICĂ ȘI FILOLOGIE
1.4. Domeniul de studii	TEOLOGIE
1.5. Ciclul de studii	LICENȚĂ
1.6. Programul de studii	Teologie Ortodoxă Pastorală și Didactică (Trunchi comun) + TOP – extensie Roma

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	<i>Istoria Bisericii Ortodoxe Române</i>	2.2. Cod disciplină	P 104
2.3. Titularul activității de curs	Pr. Prof. Dr. Moldoveanu Ioan		
2.4. Titularul activității de seminar	Pr. Lect. Dr. Sperlea Petre		
2.5. Anul de studiu	I	2.6. Semestrul	I
		2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E
		2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)	O

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp					<i>Ore</i>
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					15
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					15
Tutoriat					
Examinări					8
Alte activități					-
3.7 Total ore studiu individual					58
3.8 Total ore din planul de învățământ					42
3.9 Total ore pe semestru					100
3.10 Numărul de credite					4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	-
--------------------	---

4.2. de competențe	-
--------------------	---

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	<i>Sală dotată cu tablă și cu proiector</i>
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	<i>Sală dotată cu tablă și cu proiector</i>

6. Rezultatele învățării

Cunoștințe	<p>Studentul/absolventul recunoaște și explică dedicarea spirituală a unor personalități ecleziastice, interpretând datele privind bio-bibliografiile acestora, prin utilizarea unui limbaj nuanțat și a unor metode, paradigme și concepte specifice.</p> <p>Studentul/absolventul descrie principiile și normele necesare privind contextualizarea geo-politică a apariției și dezvoltării instituționale a Bisericii. Absolventul deține informații solide privind evoluția gândirii și a literaturii creștine de-a lungul istoriei.</p> <p>Absolventul recunoaște comportamentul religios, convingerile și instituțiile din alte tradiții și culturi religioase, identificând tehnicile și metodele de transmitere a valorilor creștine în medii diverse, de-a lungul istoriei.</p> <p>Absolventul cunoaște istoria dialogului inter-religios și inter-creștin, identificând specificul managementului sistemului de relații de comunicare din cadrul cultelor, utilizând limbajul propriu teologiei istorice.</p>
Aptitudini	<p>Studentul/absolventul aplică tehnici și metode de apreciere detaliată, pe baza metodologiei istorice, a impactului marilor personalități religioase asupra posterității.</p> <p>În baza unei gândiri reflexive, studentul/absolventul realizează aprecierea justă a interacțiunilor dintre națiuni, state și confesiuni religioase.</p> <p>Absolventul utilizează idei și argumente din literatura creștină în contexte diverse, completând ori dezvoltând noi direcții ale gândirii teologice.</p> <p>Absolventul poate să stabilească legături între perspective teoretice diferite, să analizeze și să evedențieze trăsături comune ale acestora, să compare formulări diferite asupra conceptelor teologiei istorice.</p> <p>Absolventul utilizează criterii și metode de evaluare pentru fundamentarea unor decizii pertinente și constructive privind colaborarea ecumenică.</p>
Responsabilitate și autonomie	<p>Studentul/absolventul gândește autonom și responsabil pentru evaluarea, revizuirea și asigurarea calității programelor și a stagiilor de formare a caracterului istoricului obiectiv, pornind de la biografiile înaintașilor.</p> <p>Studentul/absolventul ia decizii responsabile și argumentate privind proiectarea aprofundată a cercetării, luând în considerație aspectele concrete ale proceselor de instituționalizare a Bisericii.</p> <p>Absolventul comunică argumentat păreri și idei teologice, face sinteze și poate crea concepte noi pe baza informațiilor deținute, având capacitatea de acceptare a diversității opiniilor și ideilor.</p> <p>Absolventul are capacitatea de a înțelege și recunoaște utilitatea unor strategii de misiune, evaluează rezultatele și are perspectiva de a combina sau a crea metode noi, în funcție de contextul istoric, social, cultural sau religios.</p>

Absolventul este capabil să identifice noi modalități de abordare a proceselor specifice mediului dialogal inter-religios.

7. Conținuturi

7.1. Curs + seminar – sem II		
1. Știri privitoare la existența unor formațiuni politice în teritoriile extracarpătice (viitoarele Principate, Moldova și Țara Românească) și viața bisericească de acolo în secolele XII-XIII. Înființarea Episcopiei Cumanilor și implicarea regatului ungar în viața politico-bisericească a românilor.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
2. Știri privitoare la existența unei vieți religioase organizate în Muntenia în secolul XIII. Interpretarea documentelor.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
3. Formarea Principatului Țării Românești și începuturile Mitropoliei Ungrovlahiei. Reședințele Mitropoliei de-a lungul timpului. Mitropolia de Severin. Mitropolia Ungrovlahiei în secolul XV. Formarea Principatului moldovean și începuturile Mitropoliei Moldovei. Reședințele Mitropoliei. Mitropolia Moldovei în secolul XV. Participarea moldoveană la Sinodul de la Ferrara-Florența. Biserica în timpul lui Ștefan cel Mare (1457-1504). Întemeierea episcopioilor de Roman și Rădăuți. Chestiunea "autocefaliei" Bisericilor celor două Principate.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
4. Monahismul și primele centre de cultură bisericească în Țara Românească și Moldova în sec. XIV. Sf. Nicodim de la Tismana și ucenicii lui. Întemeierea primelor mănăstiri. Cultura slavonă la români.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
5. Viața bisericească în Transilvania în secolele XIV-XV. Ierarhi și preoți cunoscuți cu numele. Episcopia Vadului. Existența monahismului transilvan: mănăstirile Prislop, Râmeț, Peri ș.a.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
6. Mitropolia Ungrovlahiei în secolul al XVI-lea: înființarea episcopioilor Râmnicului și Buzăului. Biserica în timpul lui Neagoe Basarab (1512-1521). Biserica după Neagoe Basarab.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
7. Literatura bisericească "românească" veche în manuscris și primele traduceri patristice în slavă (sec. XIV-XV). Circulația lor. Literatura manuscrisă în țările române și circulația ei în secolul XVI. "Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie" - studiu critic.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
8. Începuturile tiparului în Țara Românească: ieromonahul Macarie, Filip Moldoveanul, Dimitrie Liubavici și ieromonahul Lavrentie. Primele tipăriți în Țara Românească. Diaconul Coresi și începuturile tiparului în limba română.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
9. Mitropolia Ungrovlahiei în ultimii ani ai secolului XVI și primii ani ai secolului XVII: mitropoliții Eftimie, Luca de Cipru și Grigorie (Mihai Viteazul și urmașii). Ierarhi importanți de la Episcopioile de Râmnic și Buzău în secolul XVI. Mitropolia Moldovei în secolul XVI: mitropoliții Teoctist II, Teofan I, Grigorie Roșca, Gheorghe Movilă ș.a. Mitropolia Moldovei în timpul lui Mihai Viteazul. Episcopioile Romanului și Rădăuților în sec. XVI. Înființarea episcopiei Hușilor (1598).	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
10. Mitropolia Transilvaniei în secolul XVI. Viața interconfesională. Pierderea influenței catolice și întărirea celei calvine. Biserica transilvană în timpul lui Mihai Viteazul. Ctitoriile voievodului în Transilvania.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
11. Biserica Ungrovlahiei în timpul lui Matei Basarab. Sediile tipăriților din Țara Românească și primele tipăriți în românește: Pravila cea Mică de la Govora și Pravila Mare de la Târgoviște. Începuturile învățământului superior. Relațiile domniei cu Locurile Sfinte și cu celelalte Patriarhii. Dezînchinările de mănăstiri.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
12. Biserica Țării Românești din timpul lui Șerban Cantacuzino: mitropoliții Teodosie și Varlaam. Mutarea sediului mitropoliei la București. Biblia de la București (1688). Relațiile cu Patriarhiile și cu Locurile Sfinte: marile închinări	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar

13. Biserica în timpul lui Constantin Brâncoveanu. Mitropolitul tipograf Antim Ivireanul. Relațiile cu Patriarhiile și cu Locurile Sfinte.	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar
14. Biserica Moldovei la începutul secolului XVII: mitropolitul Anastasie Crimca (1608-1629). Biserica Moldovei în timpul lui Vasile Lupu. Vasile Lupu - domn de factură bizantină. Prima tiparniță din Moldova și începuturile tiparului în limba țării: mitropolitul Varlaam. Ctitoriile domnitorului și relațiile sale cu Locurile Sfinte și cu celelalte Patriarhii: închinările de mănăstiri și schimbările de patriarhi. Sinodul de la Iași (1642), sinod panortodox. Implicarea celor trei ramuri ale Ortodoxiei. Mărturisirea de credință a lui Petru Movilă în context european (vizavi de cea a lui Chiril Lucaris și a lui Dositei al Ierusalimului).	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore + 1 oră seminar

Bibliografie

- Băbuș, Emanoil, **Iustiniana Prima în lumina noilor cercetări**, "ST", nr.1, 1987.
- Bărbulescu, Mihail ș.a., **Istoria României**, Ed. Corint, București, 2002.
- Bârzu, Ligia și Stelian Brezeanu, **Originea și continuitatea românilor. Arheologie și tradiție istorică**, Edit. Enciclopedică, Buc., 1991.
- Boia, Lucian, **Două secole de mitologie națională**, Humanitas, București, 2002.
- Boia, Lucian, **Istorie și mit în conștiința românească**, Edit. Humanitas, București, 1997.
- Boia, Lucian, **Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune**, Humanitas, București, 2002.
- Brătianu, Ghe., **O enigmă și un miracol istoric: poporul român**, Edit. Corint, 2000.
- Cantacuzino, Ioan Mihai, **O mie de ani în Balcani**, Ed. albatros, București, 1996.
- Chihaia, Pavel, **Tradiții răsăritene și influențe occidentale în Țara Românească**, Ed. Arhiepiscopiei București, 1993.
- Ciurea, Pr. Prof. Al. I., **L'historiographie de l'Eglise roumaine et ses problemes actuels**, în vol. "De la theologie Orthodoxe roumaine des origines a nos jours", București, 1974, p. 121-158.
- Coman, Pr. Prof. G. I., **Scriitori bisericești în epoca străromână**, Buc., 1979.
- Constantiniu, Florin, **O istorie sinceră a poporului român**, Univers Enciclopedic, București, 1997.
- Dănilă, Nicolae, **Martyrologium daco-romanum**, în "Verbum", VI-VII, nr. 7, 1995-1996.
- Dănilă, Nicolae, **Sf. Apostol Filip, alt evanghelizator al Scythiei Minor**, "Telegraful Român", Sibiu, an 145, nr. 43-44, 15 nov. 1997.
- Diaconescu, Mihail, **Literatura daco-romană**, București, 2000.
- Djuvara, Neagu, **Între Orient și Occident. Țările Române la începutul epocii moderne**, Humanitas, București, 2002.
- Djuvara, Neagu, **O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri**, Humanitas, București, 2000.
- Giurăscu, Constantin C., **Istoria românilor (3 vol.)**, București, 2001.
- Gorovei, Ștefan, **Întemeierea Moldovei. Probleme controversate**, Editura Univ. "Al. Ioan Cuza" Iași, 1997.
- Iorga, N., **Bizanț după Bizanț**, București, 1972.
- Iorga, Nicolae, **Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor (2 vol.)**, vol. I, București, 1929.
- Moldoveanu, Ioan, **Atitudinea clerului ortodox ardelean din secolul al XVIII-lea față de uniaticism** ("BOR", 11-12, 1992, p. 144-175).
- Moldoveanu, Ioan, **Biserici bucureștene demolate în timpul comunismului** (în "BOR", 10-12, 1993, p. 178-193).
- Moldoveanu, Ioan, **Contribuții la istoria relațiilor Țărilor române cu Muntele Athos (1650-1863)**, București, 2002.
- Moldoveanu, Ioan, **Schituri și mănăstiri din Transilvania distruse de generalul Nikolaus von Bukow** ("BOR", 1-6, 1996, p.247-268).
- Păcurariu, Pr. Prof. Dr. Mircea, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române (3 vol.)**, vol. I, Editura Instit. Biblic și de Misiune al BOR, ediția a doua, 1992.
- Păcurariu, Pr. Prof. Mircea, **Istoria Bisericii românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș**, Cluj-Napoca, 1992.
- Paisianismul. Un moment românesc în istoria spiritualității europene**, Edit. Roza Vânturilor, București, 1996 (volum coordonat de Dan Zamfirescu).
- Papacostea, Șerban, **Românii în secolul al XIII-lea. Între cruciată și Imperiul mongol**, Edit. Enciclopedică, Buc., 1993.
- Popescu, Prof. Dr. Emilian, **Christianitas daco-romana**, Editura Academiei Române, 1994.
- Popescu, Prof. Dr. Emilian, **Creștinismul timpuriu pe teritoriul României. Originile apostolice. Bizanțul sau Roma?**, în volumul "Priveghind și lucrând pentru mântuire", Editura Mitrop. Moldovei și Bucovinei, Iași, 2000.
- Șerbănescu, Nicolae, **450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab**, "GB", 1971, nr. 9-10.
- Turdeanu, Emil, **Oameni și cărți de altădată**, Ed. Enciclopedică, București, 1997.
- Vornicescu, mitropolit Nestor, **Cuviosul Nicodim de la Tismana ctitor de locașuri sfinte**, "MO", 1976, nr. 11-12.
- Vornicescu, mitropolit Nestor, **Literatura patristică și preocupările mitropolitului Veniamin Costachi**, "MMS", 1967, nr. 1-2.
- Vornicescu, mitropolit Nestor, **Primele scrieri patristice în literatura noastră, sec. IV-XVI**, edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1984.
- Zaharia, Arhim. Ciprian, **Iosif I Mușat, întâiul mare ierarh român**, episc. Hușilor, 1987.
- Zamfirescu, Dan, **Contribuții la istoria literaturii române vechi**, București, 1981.

Zugravu, Nelu, **Geneza creștinismului la români**, București, 1997 (Institutul român de tracologie. Biblioteca Thracologica, XVIII).

8. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare	9.2 metode de evaluare	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	<i>Evaluare finală</i>	<i>Examen scris</i>	75%
9.5 Seminar/laborator	<i>Verificare parțială pe parcursul semestrului</i>	<i>Test evaluare</i>	
	<i>Activitate la seminar</i>		25%
Standard minim de performanță:			
Modelarea și rezolvarea unor probleme cu grad mediu de complexitate, folosind cunoștințe de matematică și informatică.			

Data Completării

25.09.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

**Data avizării în
departament**

30.09.2025

**Semnătura
Directorului de Departament**